

Charakter ekologiczny opłaty produktowej

1. Charakter prawny opłaty produktowej

Oplata to rodzaj daniny publicznej definiowanej jako świadczenie o charakterze pieniężnym, przymusowym, publicznoprawnym, bezzwrotnym, jednostronnie określanym oraz ekwiwalentnym. Poniesienie przez jednostkę opłaty wiąże się z bezpośrednim świadczeniem lub określoną usługą podejmowanymi przez organ administracji publicznej¹. Wśród nich wyróżnić można tzw. opłatę ekologiczną, która co do zasady podobna jest do innych opłat publicznych ponoszonych przez podmioty prywatne. Jednakże, w dosłownym rozumieniu, trudno przypisać jej ekwiwalentny charakter. Niektórzy przedstawiciele doktryny przez opłatę ekologiczną rozumieją egzekwowaną przez władze publiczne płatność za każdą jednostkę wprowadzonych do środowiska zanieczyszczeń lub za każdą jednostkę zanieczyszczenia środowiska, a także płatność za każdą jednostkę wykorzystywanych zasobów naturalnych czy walorów środowiskowych². Inni, biorąc pod uwagę obowiązującą w Polsce zasadę sprawozdawczości statystycznej, za opłaty ekologiczne uważają

¹ A. Krzywoń, *Podatki i inne daniny publiczne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011, s. 45.

² P.P. Małecki, *Opłaty ekologiczne w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie” 2007, nr 732, s. 22, 28, <http://gollum.uek.krakow.pl/bibl_ae_zasoby/zeszyty/pdf/127684695.pdf> [dostęp: 25.03.2016].

wszystkie opłaty kierowane, przynajmniej w części, na rachunki funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej różnych szczebli, od krajowego po wojewódzki³. Z kolei Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) przyjmuje definicję, zgodnie z którą opłata ekologiczna stanowi zwrotną daninę na rzecz państwa w zamian za świadczone usługi, a jej wysokość jest do nich proporcjonalna⁴. W literaturze przedmiotu spotykany jest pogląd, że opłaty produktowe są szczególną formą opłat ekologicznych, których ponoszenie jest ściśle związane z obowiązkiem osiągnięcia określonych poziomów odzysku i recyklingu⁵.

Z przedstawionym wyżej poglądem co do charakteru prawnego opłaty produktowej nie zgadzają się niektórzy przedstawiciele doktryny twierdzący, że konieczność wniesienia, uprzednio samodzielnie naliczonej, opłaty produktowej jest swoistą sankcją finansową za niewypełnienie ustawowych obowiązków w zakresie osiągnięcia określonych poziomów odzysku⁶. Przeciwnicy tego stanowiska podnoszą kontrargument, odsyłając do założenia zawartego w ustawodawstwie, że zobowiązany do osiągnięcia określonych poziomów odzysku czy zbierania nie musi realizować tego obowiązku, ponieważ możliwe jest jego zrealizowanie poprzez zapłatę opłaty produktowej⁷.

Natomiast sięgając do II Polityki Ekologicznej Państwa⁸, odnaleźć można definicję opłat produktowych, zgodnie z którą są to obciążenia nakładane na produkty szkodliwe dla środowiska w fazie produkcji, konsumpcji lub składowania. Produkty te są wykorzystywane powszechnie, w sposób rozproszony, a ich jednostkowe użycie

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ E. Kowalewska, *Finansowanie samorządowych zadań z zakresu ochrony środowiska*, [w:] A. Barczak, E. Kowalewska, *Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska. Aspekty materialne i finansowe*, Warszawa 2015, s. 222.

⁶ A. Jaworowicz-Rudolf, M. Górski, *Oplata produktowa*, [w:] M. Górski (red.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2014, s. 153-163.

⁷ B. Draniewicz, *Oplata produktowa. Wybrane zagadnienia prawne*, „Odpady i Środowisko” 2005, nr 2.

⁸ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. i Sejm RP w sierpniu 2001 r.

powoduje relatywnie niewielkie szkody dla środowiska, natomiast całkowite zużycie stanowi istotne zagrożenie dla niego.

Zgodnie z najnowszą interpretacją Eurostatu opłatę ekologiczną, a więc także opłatę produktową, należy zakwalifikować do podatków powiązanych ze środowiskiem, których podstawą naliczenia są działania mające udowodniony, negatywny wpływ na środowisko. Dodatkowym wymogiem jest także uznanie tego podatku za podatek przez Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 2010). Istotą podatku, odróżniającą go od opłaty, jest jego nieodpłatność, a cechę tę można przypisać także opłacie ekologicznej.

Pomimo różnych stanowisk co do charakteru prawnego opłaty produktowej i braku możliwości sformułowania jednoznacznej definicji można przyjąć, że opłata produktowa jest opłatą ekologiczną, ściśle związaną z koniecznością osiągnięcia określonego poziomu zbierania i nie ma charakteru sankcyjnego. Należy jednak zauważyć, że nie jest ona ceną za korzystanie ze środowiska, ale ze swej istoty ma mobilizować do ochrony środowiska naturalnego. Wpływy z jej wpłaty otrzymuje Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w wysokości 95%, a pozostałe 5% to dochód budżetu województwa. Przyjąć można, że skierowanie opłaty produktowej za zużyte baterie i akumulatory na konto funduszu ochrony środowiska na szczeblu narodowym pozwala na jej zakwalifikowanie jako opłaty ekologicznej.

2. Zasady funkcjonowania opłaty produktowej w Polsce

Opłata produktowa funkcjonuje w Polsce od 1 stycznia 2002 r. i została wprowadzona Ustawą z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej⁹. Na mocy tej ustawy sprzedający baterie i akumulatory ponosili za nie odpowiedzialność od wprowadzenia na rynek aż do momentu ich ostatecznego zagospodarowania,

⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1413 ze zm.

kiedy to stawały się odpadem, a w razie nieosiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu¹⁰, byli zobowiązani do uiszczenia opłaty produktowej¹¹. Natomiast obowiązująca obecnie Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (dalej: u.o.b.i.a.)¹² zmniejszyła zakres tej odpowiedzialności, zobowiązując przedsiębiorców wprowadzających baterie i akumulatory przenośne jedynie do osiągnięcia wymaganych poziomów zbierania (zamiast poziomów recyklingu). Poziom zbierania stanowi wyrażony w procentach stosunek masy zużytych baterii i akumulatorów przenośnych zebranych zgodnie z u.o.b.i.a. w danym roku kalendarzowym do średniej masy baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych wprowadzonych do obrotu przez wprowadzającego baterie lub akumulatory w danym roku kalendarzowym oraz w dwóch latach poprzednich.

Należy zauważyć, że wprowadzającym baterie lub akumulatory jest przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu baterii lub akumulatorów, w tym zamontowanych w sprzęcie lub pojazdach, po raz pierwszy na terytorium kraju, a także przedsiębiorca dokonujący importu¹³ lub wewnątrzwspólnotowego nabycia¹⁴ baterii lub akumulatorów na potrzeby wykonywanej działalności gospodarczej oraz taki przedsiębiorca, który zlecił

¹⁰ Recykling to odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego, ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk (Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2013 r., poz. 21)).

¹¹ Uzasadnienie do projektu ustawy o bateriach i akumulatorach z dnia 27 listopada 2008 r., druk sejmowy nr 1451, s. 10, <<http://ww2.senat.pl/k7/dok/sejm/030/1451.pdf>> [dostęp: 25.03.2016].

¹² Dz.U. nr 79, poz. 666 ze zm.

¹³ Import to przywóz baterii lub akumulatorów z terytorium państwa niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej (UE) lub państwem członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) w celu wprowadzenia do obrotu na terytorium kraju.

¹⁴ Wewnątrzwspólnotowe nabycie to przywóz baterii lub akumulatorów z terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego UE lub państwa członkowskiego EFTA – strony umowy o EOG.

ich wytworzenie i którego oznaczenie zostało na tych bateriach lub akumulatorach umieszczone. Wymienieni przedsiębiorcy zobowiązani są do organizowania i finansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i akumulatorów oraz właściwego gospodarowania zużytymi bateriami i akumulatorami. Do ponoszenia opłaty produktowej w przypadku nieuzyskania ściśle określonych poziomów zbierania zobowiązani są jedynie przedsiębiorcy wprowadzający przenośne baterie lub akumulatory, którymi są baterie i akumulatory, w tym ogniwa guzikowe lub zestawy, szczelnie zamknięte, gdy ich przenoszenie możliwe jest w rękę oraz nie stanowią baterii ani akumulatorów przemysłowych (przeznaczonych wyłącznie do celów przemysłowych, zawodowych lub do używania w pojazdach elektrycznych) albo baterii lub akumulatorów samochodowych (używanych do rozruszników, oświetlenia bądź inicjowania zapłonu w pojazdach). Przenośnymi bateriami lub akumulatorami są w szczególności: baterie jednoogniowe typu AA i AAA, baterie i akumulatory wykorzystywane w gospodarstwach domowych do zwykłych celów, a także używane w telefonach przenośnych, komputerach przenośnych, elektronarzędziach bezprzewodowych, zabawkach czy sprzęcie gospodarstwa domowego.

Wprowadzający przenośne baterie lub akumulatory powinni, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie rocznych poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych¹⁵, od 2016 r. osiągać roczny poziom zbierania na poziomie 45%. W momencie wejścia w życie rozporządzenia wraz z początkiem 2010 r. poziom ten wynosił 18% i w następnych latach stopniowo wzrastał: w 2011 r. do 22%, w 2012 r. do 25%, w 2013 r. do 30%, w 2014 r. do 35% i w roku 2015 do 40%. Na konieczność rozbudowy systemu zbierania w celu osiągnięcia kolejnych jego poziomów wskazuje także Uchwała nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014”¹⁶. Uchwała ta wskazuje, że osiągnięcie wyznaczonych celów będzie możliwe dzięki opracowaniu i wdrożeniu

¹⁵ Dz.U. nr 215, poz. 1671.

¹⁶ M.P. nr 101, poz. 1183.

innowacyjnych technologii przetwarzania, zapewniających wymaganą efektywność recyklingu. Jednakże aby możliwe było uzyskanie wysokiego poziomu odzysku, konieczne jest uprzednie ich zgromadzenie. Opłata produktowa stanowi stosowany przez państwo instrument prawny ochrony środowiska, który ma aktywizować przedsiębiorców do budowania systemów zbiórki.

Wielkości, takie jak: masa wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów przenośnych oraz masa zebranych zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, zmieniały się na przestrzeni ostatnich lat. Wpływają na to różne czynniki, a jednym z nich jest zasięg terytorialny. Tabele 1 i 2 przedstawiają omawiane zagadnienie z uwzględnieniem podziału na województwa.

Tabela 1. Masa wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów przenośnych w latach 2010-2014 w podziale na województwa

Województwo	Masa wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów przenośnych w kolejnych latach (w kg*)				
	2010	2011	2012	2013	2014
dolnośląskie	786 356	713 430	765 675	801 749	916 226
kujawsko-pomorskie	13 718	9 856	40 031	66 226	88 341
lubelskie	1 284	2 602	2 667	2 645	5 747
lubuskie	24 920	20 436	21 002	31 570	23 162
łódzkie	62 425	100 518	77 052	86 981	107 122
małopolskie	699 267	437 100	892 896	1 206 923	1 133 540
mazowieckie	7 198 238	7 207 409	6 942 123	7 310 363	8 138 201
opolskie	8 073	7 087	9 172	8 155	5 196
podkarpackie	85 012	20 470	28 838	31 338	55 956
podlaskie	13 856	13 972	99 841	90 624	12 617
pomorskie	404 203	503 228	545 551	365 604	319 080
śląskie	202 991	315 869	329 738	384 781	492 016
świętokrzyskie	37 733	25 936	74 045	78 820	25 488
warmińsko-mazurskie	771	978	18 383	13 083	7 009

wielkopolskie	279 820	352 229	700 856	749 460	432 596
zachodniopomorskie	47 705	39 991	51 367	35 575	36 473
Suma	9 866 372	9 771 111	10 599 237	11 263 897	11 798 770

* w zaokrągleniu do jedności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów funkcjonowania gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytych bateriami i zużytymi akumulatorami sporządzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) za lata 2010-2014¹⁷.

Tabela 2. Masa zebranych zużytych baterii i akumulatorów przenośnych w latach 2010-2014 w podziale na województwa

Województwo	Masa zebranych zużytych baterii i akumulatorów przenośnych w kolejnych latach (w kg*)				
	2010	2011	2012	2013	2014
dolnośląskie	121 699	153 466	200 897	232 728	300 542
kujawsko-pomorskie	2 113	2 654	10 078	19 539	23 169
lubelskie	147	524	705	684	1 758
lubuskie	3 038	4 402	5 834	7 410	8 965
łódzkie	7 364	22 712	22 712	27 207	31 973
małopolskie	65 277	98 463	163 969	253 892	374 869
mazowieckie	1 388 203	1 607 674	1 683 069	2 117 029	2 564 887
opolskie	1 275	1 737	1 718	2 560	2 546
podkarpackie	25 668	12 186	7 778	9 883	17 662
podlaskie	2 328	3 003	26 102	29 293	3 527
pomorskie	68 158	160 955	358 879	96 484	109 393
śląskie	31 602	56 986	251 738	125 794	103 081
świętokrzyskie	5 090	6 653	19 305	23 823	7 717

¹⁷ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <<http://www.gios.gov.pl/pl/dla-obywateli/raporty-publicacje-opracowania>> [dostęp: 24.03.2016].

warmińsko-mazurskie	191	269	3 941	4 293	3 005
wielkopolskie	46 299	90 307	160 217	206 340	140 719
zachodniopomorskie	6 388	8 898	16 164	13 150	16 221
Suma	1 774 840	2 230 889	2 933 106	3 170 109	3 710 034

* w zaokrągleniu do jedności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów funkcjonowania gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytej bateriami i zużytej akumulatorami sporządzonych przez GIOŚ za lata 2010-2014.

Tabela 3. Wymagany oraz osiągnięty poziom zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych w latach 2010-2014 w skali kraju

Rok	Średnia masa wprowadzonych przenośnych baterii i akumulatorów (w kg)	Masa zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych (w kg)	Wymagany poziom zbierania (w %)	Osiągnięty poziom zbierania (w %)
2010*	9 866 372	1 774 840	18	18
2011**	9 818 742	2 230 889	22	22,72
2012***	10 078 907	2 933 106	25	29,10
2013	10 544 748	3 170 109	30	30
2014	11 220 635	3 710 034	35	33

* podano masę baterii i akumulatorów przenośnych wprowadzonych w tym roku

** podano średnią masę z 2010 r. i 2011 r.

*** od 2012 r. zgodnie z nową regulacją podana jest średnia masa obliczona dla danego roku kalendarzowego i dwóch lat poprzednich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów funkcjonowania gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytej bateriami i zużytej akumulatorami sporządzonych przez GIOŚ za lata 2010-2014.

Jak wynika z powyższego zestawienia, Polska w latach 2010-2013 wywiązywała się z nałożonego na nią obowiązku osiągnięcia określonych poziomów zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych.

Jednakże analizując dane zawarte w tabelach 1-3, można zauważyć, że poziom zbierania osiągnięty w 2013 r. wskazywał na zagrożenie nieosiągnięcia wymaganych poziomów zbierania w latach następnych. Można odnieść wrażenie, że już wtedy konieczne było podjęcie przez ustawodawcę działań na rzecz zwiększenia wskazanych poziomów, np. poprzez zwiększenie wysokości obowiązującej stawki opłaty produktowej. Początkowo opłata ta efektywnie spełniała swoje zadanie, mobilizując przedsiębiorców do osiągnięcia wymaganych poziomów zbierania, jednakże z czasem jej niezmienna stawka przestała być skutecznym narzędziem do realizacji przez Polskę obowiązku osiągnięcia określonych poziomów zbierania. Zmiana regulacji odnoszących się do wysokości opłaty produktowej, będącej ekonomicznym instrumentem ochrony środowiska, może spowodować przymuszenie podmiotów wprowadzających przenośne baterie lub przenośne akumulatory do osiągnięcia wymaganych poziomów odzysku. Jak wynika z przedstawionych danych, obecna wysokość stawki nie jest nadmiernym obciążeniem ekonomicznym dla przedsiębiorców i nie motywuje do organizowania systemów zbierania. Jednakże aby udoskonalić system gospodarowania zużytymi bateriami i akumulatorami przenośnymi, należy działać na wielu płaszczyznach.

Biorąc pod uwagę powyższe, wydaje się, że ważnym zadaniem byłoby prowadzenie kampanii edukacyjnych zarówno przez przedsiębiorców, jak i marszałków województw. Celem tych kampanii byłoby zapoznanie jak najszerszego grona użytkowników końcowych z zasadami postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami przenośnymi. Niezbędne są także działania podejmowane przez gminy w zakresie tworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów oraz innych miejsc, łatwo dostępnych dla mieszkańców, w których mogą pozostawiać powszechnie używane w gospodarstwach domowych zużyte baterie i akumulatory przenośne.

3. Obowiązki podmiotów wprowadzających przerośne baterie i akumulatory w zakresie uiszczania opłaty produktowej

Aby osiągnąć wymagany poziom zbierania, podmioty wprowadzające przerośne baterie i akumulatory mają obowiązek zawarcia pisemnej umowy, pod rygorem nieważności, ze zbierającym zużyte baterie lub akumulatory. Rozliczenie wykonania obowiązku zapewnienia wymaganego poziomu zbierania oraz obliczenie należnej opłaty produktowej następuje na koniec roku kalendarzowego. Przedsiębiorcy sporządzają i przedkładają właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania zbierania lub przetwarzania odpadów marszałkowi województwa do dnia 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy roczne sprawozdania o osiągniętych poziomach zbierania wraz z wykazem punktów zbierania zużytych baterii przerośnych lub zużytych akumulatorów przerośnych prowadzonych przez zbierającego zużyte baterie lub akumulatory, z którym wprowadzający baterie lub akumulatory zawarł umowę, oraz wykaz miejsc odbioru, z których zbierający zużyte baterie lub zużyte akumulatory odbiera zużyte baterie przerośne lub zużyte akumulatory przerośne. W tym samym terminie należy także złożyć marszałkowi roczne sprawozdanie zawierające informację o wysokości należnej opłaty produktowej oraz wpłacić ją na odrębny rachunek bankowy urzędu marszałkowskiego w przypadku nieosiągnięcia określonych poziomów zbierania.

Jeżeli podmiot wprowadzający baterie przerośne lub akumulatory przerośne, mimo ciążącego na nim obowiązku, nie dokonał wpłaty opłaty produktowej lub dokonał wpłaty w kwocie niższej niż należna, marszałek województwa wydaje decyzję, w której określa zaległość z tytułu opłaty produktowej. Niewykonanie tej decyzji wiąże się z wydaniem przez marszałka kolejnej decyzji, w której nakłada on na przedsiębiorcę dodatkową opłatę produktową w wysokości odpowiadającej 50% kwoty niewpłaconej opłaty produktowej. Termin płatności opłat to 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca ich wysokość stała się ostateczna.

Artykuł 43 u.o.b.i.a. zawiera odesłanie do Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹⁸, nakazując odpowiednie stosowanie przepisów działu III dotyczących zobowiązań podatkowych, z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują marszałkowi województwa. Od 1 stycznia 2015 r.¹⁹ z obowiązku realizowania wymaganego przepisami poziomu zbierania, w ramach pomocy *de minimis*²⁰, zwolnieni są przedsiębiorcy, którzy w danym roku kalendarzowym wprowadzili do obrotu przenośne baterie lub akumulatory o łącznej masie nieprzekraczającej 1 kg, jeżeli do 15 marca danego roku złożyli marszałkowi województwa²¹ zaświadczenia lub oświadczenia o pomocy *de minimis* w zakresie, o którym mowa w art. 37 Ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej²² oraz informacje niezbędne do udzielenia pomocy *de minimis*, dotyczące w szczególności wnioskodawcy i prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, wielkości i przeznaczenia pomocy publicznej otrzymanej w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, na pokrycie których ma być przeznaczona pomoc *de minimis*²³. Natomiast przedsiębiorcy, do których nie stosuje się przepisów o rachunkowości, mają przedstawić także inne dokumenty pozwalające na ocenę sytuacji finansowej

¹⁸ Tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.

¹⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1322).

²⁰ Pomoc *de minimis* to pomoc publiczna udzielana przez państwo, będąca wsparciem o niewielkich rozmiarach kierowanym do przedsiębiorców, które nie powoduje naruszenia konkurencji na rynku.

²¹ Marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania wprowadzającego baterie lub akumulatory, a w przypadku braku siedziby lub miejsca zamieszkania na terytorium kraju – marszałek województwa mazowieckiego.

²² Tekst jedn. Dz.U. z 2007 r., nr 59, poz. 404 ze zm.; są to np. oświadczenia o wielkości otrzymanej pomocy *de minimis* lub o nieotrzymaniu takiej pomocy, uzyskanej w roku, w którym przedsiębiorca ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat.

²³ Zakres tych informacji wraz z wzorem formularza informacji został szczegółowo określony w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* (Dz.U. nr 53, poz. 311 ze zm.)

przedsiębiorcy za okres trzech ostatnich lat obrotowych. Wspomniane wyżej zaświadczenia i oświadczenia, a także informacje oraz dokumenty mogą być przekazywane marszałkowi województwa za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przepisy u.o.b.i.a. stosuje się do wszystkich baterii i akumulatorów produkowanych i wprowadzanych do obrotu, niezależnie od ich kształtu, pojemności, masy, składu materialnego, sposobu użycia oraz niezależnie od tego, czy stanowią przynależność albo część składową urządzenia lub dodatek do innych produktów, jednakże przedsiębiorcy zajmujący się okazjonalnie wprowadzaniem baterii lub akumulatorów na rynek mogą zdecydować, czy chcą zostać objęci zwolnieniem. Ustawodawca umożliwił dokonanie zwolnienia z części obowiązków wynikających z ustawy, ułatwiając tym samym prowadzenie działalności gospodarczej, ponieważ dla przedsiębiorców wprowadzających do obrotu niewielkie ilości baterii i akumulatorów, np. przy okazji wprowadzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego, wypełnianie obowiązków w zakresie osiągania wymaganych poziomów zbierania, w tym dotyczących opłaty produktowej, organizowania i finansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii lub akumulatorów, zawierania umowy ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory oraz z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów, składania wykazu zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, jest niewspółmiernym obciążeniem do efektu środowiskowego²⁴. W tej sytuacji wartość pomocy *de minimis* odpowiada wartości zwolnienia z opłaty produktowej, obliczanej z zastosowaniem stawki opłaty produktowej dla zużytych przenośnych baterii i akumulatorów.

Wysokość stawki opłaty produktowej, określonej w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie stawki opłaty produktowej²⁵, wynosi 9 zł za kilogram. Ustawa o bateriach

²⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych ustaw z dnia 13 września 2013 r., <https://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_01/797162e0cb16bc549725a645ea23caaf.pdf> [dostęp: 24.03.2016].

²⁵ Dz.U. nr 215, poz. 1672.

i akumulatorach wskazuje, że stawka ta powinna zostać ukształtowana w granicach od 0,80 zł do 12 zł za kilogram. Roczne poziomy zbierania oraz wysokość stawki opłaty produktowej dla zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych Minister Środowiska jest zobowiązany określić w porozumieniu z Ministrem Gospodarki.

Należna opłata produktowa liczona jest jako iloczyn stawki opłaty produktowej i różnicy między masą zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, jaką należy zebrać, aby osiągnąć wymagany poziom zbierania w danym roku kalendarzowym.

Podsumowanie

Należy zgodzić się z twierdzeniem, że regulacje krajowe kładą nacisk głównie na zorganizowanie i zwiększanie efektywności krajowego systemu zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, ponieważ są to odpady, jednostkowo niewielkie, o znaczącym stopniu rozproszenia. Pomimo że wprowadzone do obrotu w latach 2010 - 2014 baterie i akumulatory przenośne stanowiły 11,18% łącznej masy wszystkich wprowadzonych baterii i akumulatorów, to utrudnione jest ich zebranie ze względu na ich rozproszoną konsumpcję. Łatwiej jest kontrolować źródło zanieczyszczeń, jeżeli ma ono stacjonarny charakter. System zbierania obejmuje wszystkich mieszkańców Polski, którym umożliwia się usuwanie wspomnianych odpadów w łatwo dostępnych i niezbyt oddalonych miejscach zbierania. Taka organizacja systemu była skuteczna i pozwalała na osiągnięcie wymaganych poziomów zbierania w latach 2010-2013²⁶. Niewątpliwie, osiągnięcie coraz wyższych poziomów zbierania, będących wynikiem realizacji zobowiązań międzynarodowych, zwiększa konkurencyjność polskiej gospodarki, dlatego też wprowadzane przez polskiego

²⁶ Sprawozdanie Ministerstwa Środowiska z realizacji Krajowego planu gospodarki odpadami 2014 za okres od dnia 1.01.2011 r. do dnia 31.12.2013 r., s. 20, <https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/odpady/Sprawozdanie_z_realizacji_krajowego_planu_gospodarki_odpadami.pdf> [dostęp: 24.03.2016].

ustawodawcę regulacje powinny mieć na względzie ochronę środowiska, zapewniając ponowne wykorzystanie surowców ze zużytych baterii i akumulatorów przenośnych.

Tabela 4. Wysokość wpływów z bieżącej, zaległej oraz dodatkowej opłaty produktowej

Rok wpłaty (dotyczy poprzedniego roku)	Wysokość wpływów z opłaty produktowej (w zł)	Kwota wpłaconej zaległej oraz dodatkowej opłaty produktowej (w zł)
2010	22 890,00	49 715,00
2011	6 426,22	111 015,59
2012	12 650,97	68 514,53
2013	2 308,61	61 760,27
2014	5 107,80	182 556,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów funkcjonowania gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami sporządzonych przez GIOŚ za lata 2010-2014.

Opłaty produktowe oraz dodatkowe opłaty produktowe wpłacane są na odrębny, prowadzony przez marszałka województwa rachunek, służący jedynie do gromadzenia i przekazywania wpływów z tych opłat, a także opłat na publiczne kampanie edukacyjne oraz z nieodebranych opłat depozytowych. Wpływy z tytułu tychże opłat, powiększone o przychody z oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o dochody budżetu samorządu województwa w wysokości 5% (przeznaczone na koszty egzekucji należności z tytułu tych opłat oraz obsługę administracyjną systemu tych opłat), marszałek województwa przekazuje w terminie 30 dni po upływie każdego kwartału na rachunek bankowy NFOŚiGW. Wpływy uzyskane w ten sposób muszą zostać przeznaczone na cele ekologiczne, a redystrybucja środków pochodzących z opłaty produktowej i depozytowej wspiera gospodarkę zużytymi bateriami i akumulatorami.

Należy podkreślić, że celem obowiązujących regulacji prawnych w zakresie opłaty produktowej jest zmniejszenie ilości szkodliwych

odpadów oraz ochrona środowiska naturalnego. Bez wątplenia, przedstawione powyżej argumenty przesądzają o charakterze ekologicznym omawianej opłaty.

Ecological character of a product fee

Summary

The following paper analyzes the product fee incurred in case of not providing sufficient amount of collected waste batteries and waste portable rechargeable batteries. Moreover, the term “product fee” is also defined, as well as its features and function as a type of an environmental fee. The analytical method has been used as the primary research method, which has been supported by dogmatic and exegetical method. Mainly, the standpoints presented in the literature have been analyzed, and a reference has been also made to the interpretation of the Act of September 24, 2009 on batteries and rechargeable batteries. The main source of empirical data are the reports on the functioning of batteries and rechargeable batteries management and waste rechargeable batteries drawn up by the Chief Inspector for Environmental Protection for the years 2010-2014. The study takes into account the legal status as of March 31, 2016.